

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. III. Eò quia probabilitas non potest esse regula.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

est non esse peccatum. Primum est verum, secundum falsum: primum est objectum actus directi, seu ipsius opinionis certo pure tantum probabilis; secundum est objectum actus reflexi supra eam probabilitatem. Hæc quæ dixi, quod sit metaphysicè evidens non esse peccatum opus ut elicitedum sub iudicio certo probabili, aut probabiliori de non peccato, ad abundantiam dicta sunt.

§. III.

Eo quia probabilitas non potest esse regula.

SUMMARIUM.

Certitudo speculativa oritur ab evidentia, aut supernaturalitate; non ita practica, n. 254. 255.

Quid certitudo objectiva, quid formalis; quid formalis firma adhesionis speculative; quid firma adhesionis affectivæ; quid certitudo formalis practica? n. 255.

Arguit P. Thyrs. formidinem ortam ex iudicio minus probabili esse prudentem, n. 256.

Nego; cur? n. 257.

Falsum, quod omnis probabilior sit speculative moraliter certa, aut evidens. Cur? ib.

Obiectio: quia habens opinionem probabilem non habet nisi probabilitatem, n. 258.

Mihi certum quod quis potest esse certus de honestate formalis sui actus, etsi non sit certus de materiali. Constat in hoc actu, Deipara est sine labe concepta, n. 259.

Et in obediendo, ib.

Ut licite operer, satis certitudo de honestate formalis actus, non de materiali eiusdem, ib.

Arguit P. Eliz. quia cum probabilitas conveniat utrique contradictorio, non potest esse regula, quia est indifferens ad legem, & non legem; immo magis est ad non legem, quam ad legem, quomodo horologium magis discordans motui solis non est regula, n. 260.

Eius contradictio, n. 261.

Solvenda ab omni Catholico obiectio, ib.

Lex æterna est prima regula objectiva actuum humanorum; ratio autem est regula formalis proxima eam applicans, n. 262.

Probabile potest esse in mente, vel subjective, vel objective, ib.

Probabile directum quid habeat pro objecto; & quid probabile reflexum? ib.

Lex æterna non solum ut est in se, sed etiam ut in mente, est regula objectiva, n. 263.

Opinio probabilis subordinatur legi Dei, sive ut hæc est in re, sive ut in mente, n. 264.

Ratio probabilis concreta per hoc, aut illud iudicium, non est indifferens ad legem, & non legem, etsi abstracta sit indifferens, n. 265.

Explico, ib.

Tom. III.

Falsum quod qualibet probabilior se habeat magis ad verum, n. 266.

Minus probabilis etsi videatur magis falsa, non ideo est talis, ib.

Immo relative ad suum objectum non se habet nisi ad verum, nullatenus ad falsum, ib.

Paritas horologii inutilis; cur? n. 267.

Arguit Palanco moralem certitudinem haberi non posse per æquæ, aut minus probabile, num. 268.

Dico nullam certitudinem de honestate objectivâ esse necessariam, ut licite operer, n. 269.

Moralis certitudo de honestate formalis est insita cuicunque iudicio certo probabili de honestate objectivâ. Cur? ib.

Oppones 7. Opinio certo probabilis N. practica est, juxta nos, moraliter certa de non peccato; ergo est moraliter evidens de non peccato. Consequentia probatur; quia certitudo oritur ex evidentia, aut supernaturalitate; sed in opinione probabilis non oritur à supernaturalitate; ergo ab evidentia.

Resp. certitudinem speculativam oriri ab N. evidentia, aut supernaturalitate; practicam autem non oriri necessario ab alterutra: sed certitudo moralis, quam damus cuilibet opinioni practicæ certo probabili, non est certitudo moralis speculativa, sed practica; ergo non oritur ab evidentia, aut supernaturalitate. Ratio est; quia plures sunt species, immo genera certitudinis, ut dixi in tract. de Fide; alia objectiva, de qua nihil in præfenti; alia formalis conveniens intellectui, quæ non est nisi determinatio intellectus ad verum, ut dixi d. 18. sect. 2. quæ certitudo formalis subdividitur in plures species: alia enim est certitudo formalis firmæ adhesionis pure speculative, vel pure intellectualis, vel eminentis veritatis; ita enim indifferenter loquuntur Alensis, Scotus, D. Bonav. & alii antiqui: alia est certitudo firmæ adhesionis affectivæ, vel pietatis, vel conscientiæ; ita enim iidem Antiqui loquuntur, & tribui solet actui fidei Divinæ: ita etiam alia est certitudo formalis practica, quæ non est nisi connexio talis actus cum regulis morum, seu essentialis, & intrinseca determinatio iudicii etsi tantum probabilis cum regulis morum, quæ certitudo non oritur ab evidentia, sed ab intrinseca, ut nobis apparet actus, cum regulis morum connexione, ita ut illis sit in dirigendo ad opus essentialiter conformis.

Oppones 8. ex P.D. Thyrs. diff. 10. n. 90. N. quod formido subsequens assensum fundatum in motivo minus, aut æquæ verisimili, P. Thyrs.

M

fit

fit magna, & prudens: ergo per eum assensum non possum esse moraliter certus de non peccato.

N. Sed contra; quia sicut ipse vult *num. 75.*

257. quod assentiens ex motivo verisimiliori rem esse honestam, esto sciat non repugnare, quantum est ex vi motivi probabilioris pro tali assensu, (non enim cognoscitur ut infallibiliter connexum cum veritate) eum assensum esse falsum, & rem esse inhonestam; autamen resolutoriè, & determinatè sibi persuadet rem esse licitam, & nequit prudenter, & determinatè dubitare, vel formidare, an sit illicita, & parvipendit tamquam scrupulum formidinem. Ita assentiens ex motivo minus, certo tamen probabili, rem esse honestam, deliberatè, & determinatè sibi suadet rem esse licitam, & tunc nequit in sensu composito talis iudicii, prudenter dubitare, & formidare, an sit illicita, & parvipendit formidinem, nam scit eum assensum esse certo probabilem, adeoque prudentem, cum quo non stat formido prudens de opposito. Quare, quod nos dicimus est innegabile, nisi negetur, quod assensus nixus motivo minus, certo tamen gravi sit prudens, quod nobis est evidenter falsum. De hoc lege Illust. Michaelen de Fuentes *art. 7.* ubi rectè docet, quod si omnis probabilior opinio est certa moraliter, aut moraliter evidens, eo ipso talis erit suo Authori, qualis est hæc propositio, *Datur Roma*; quod dici non potest de opinionibus inter T.T. incertis; nullus enim formidare potest prudenter de veritate hujus, *Datur Roma*; possum autem de meâ mihi probabiliori reflectens ad opposita motiva prudenter formidare.

N. Oppones 9. Ut homo licitè operetur, debet habere certitudinem de honestate sui actus: sed operans juxta probabilem de honestate sui actus, non habet certitudinem de honestate sui actus, sed tantum probabilitatem: ergo sequens opinionem probabilem illicitè operatur: ergo necessarium est iudicium reflexum. Ita Merenda, & Fagnanus volentes necessariam esse certitudinem de honestate materiali objecti, & actus.

N. Sed contra; quia præter dicta *d. 18. sect. 5.*
259. §. 1. & dicenda, quod quis potest esse certus de honestate formali sui actus, etsi certus non sit de honestate materiali ejusdem, adeit exemplum in hac propositione, *Deipara est sine labe concepta*, ubi non sum certus de honestate materiali ejus actus, nec de ejus veritate speculativâ ejusdem actus, ejusque objecti; & tamen certus sum de honestate formali cultus Deiparæ. In formâ dico, quod ut homo licitè operetur, non sit necesse, ut

fit certus de honestate materiali sui actus, satis ut certus sit de ejus honestate formali. Ita cum Superior (ait Caram. in Apolog. n. 106.) aliquid jubet, quod est probabiliter bonum, non sum certus, an materia, & objectum, circa quod est ille actus, sit bonum; & tamen certus sum eum actum esse honestum. Et distingo minorem: Operans juxta probabilem habet tantum probabilitatem, non certitudinem, de honestate objectivâ, & materiali ipsius actus, & objecti, concedo; de honestate formali actus, nego minorem, & consequentiam.

Oppones 10. ex P. Elizald. *lib. 3. qu. 18. N.* quod probabilitas non possit esse regula actuum humanorum: Primo, quia, ait pag. 8. in 197. §. 2. Probabilitas convenit, juxta nos, utrique contradictorio: Secundo, quia ratio humana probabilis non subordinatur Divinæ legi, quæ est regula primaria: ergo opinio probabilis non potest esse regula secundaria, ut esse debet, si est regula morum. Antecedens probatur; quia lex Dei est una, & pro unâ tantum parte contradictionis; at ratio probabilis est pro utraq; parte, tam pro lege, quam contra legem: ergo ratio probabilis non subordinatur legi Dei: Tertiò, quia ratio probabilis est indifferens ad legem, & non legem; ergo non magis applicat, quam non applicat Dei legem; ergo non est regula formalis morum: Quarto, quia ratio humana dividitur in magis, minus, & equè probabilem; cum autem nos velimus, quod sit regula tam ratio minus, quam magis probabilis, eo ipso probabilitas sic sumpta, seu in genere, non magis se habet ad legem, quam non legem; non magis ad verum, quam ad falsum; immò sicut magis probabilis est magis ad verum, ita minus probabilis est magis ad falsum: ergo æquè, & minus probabilis non potest esse regula: Quintò, quia sicut horologium non magis concordans, quam discordans à mora solis non est regula conveniens temporis, & qui eo uteretur, erraret voluntariè; ita qui scienter sequitur minus, aut æquè probabile pro regulâ, quia assumit aliquid non magis concordans, quam discordans à lege Dei, quæ est regula primaria, peccabit imputabiliter, seu formaliter. Hoc argumento saepe usus fuit P. Eliz. *alibi*, hic autem *d. c.* ait, quod convellat stirpitus, quidquid molis super probabilia fabricatum est.

Sed, ut ad evidentiam ejus inanitas saepius N. ostensa constet, quæro à P. Eliz. an probabile sit non tantum regula necessaria, sed se p. Eliz. sola sufficiens ad rectè operandum? Si non est sufficiens, ut reverà per illum non est, qui

Mich.
de Fuët.

Merenda,
Fagnanus.

qui solam veritatem vult morum regulam, sequitur 1. sibi contradicere, nam *lib. 3. qu. 1.* aperte docet probabile explicatum per plerumque non fallens esse morum regulam: ergo probabile, aut probabilis explicatum per plerumque non fallens erit sufficiens regula morum. Si autem est sufficiens, (quæ est altera pars quæsitæ) sequitur 2. eo ipso rure ejus argumenta, nam falsum erit aliquando regula morum; quomodo autem falsum cum se habeat ad non legem Dei, & discordet à primâ regulâ, erit regula secundaria, & applicans legem Dei: ergo argumentum ab omni Catholico in errore invincibili est solvendum: si enim invincibilis error primam veritatem, & legem applicare potest, cur aliquod judicium, quod non est certò falsum, quin est certò probabiliter verum, etsi in re falsum sit, non poterit idem præstare? Vide quæ dixi *d. 5. c. 6.*

Ut autem facile solvatur, habendum præ oculis est, quod Dei voluntas, seu lex æterna sit prima, & universalis regula objectiva actuum humanorum; ratio verò humana illam applicans est regula formalis proxima, & unica, & universalis eorumdè: ergo cum actuale judicium probabile dirigat immediatè operationem juxta Dei voluntatem, seu primam regulam objectivam, quam applicat, eo ipso idem judicium probabile erit regula formalis proxima actuum humanorum. Rursus meminisse oportet, quod judicium probabile, aut probabilius possit esse in intellectu, vel subjektivè directè; & non est nisi ipsa opinio probabilis directæ de non peccato, aut honestate operationis, ex. gr. *Licet pingere die festo*; vel objectivè reflexè, & non est nisi objectum judicii reflexi, ex. gr. *Licet sequi minus, aut (si mavis) magis probabilem de licentiâ pittura die festo*; in quo casu ipsum judicium probabile directum est objectum judicii reflexi certi: & sicut probabile directum habet pro objecto *licentiâ pittura die festo*, ita reflexum certum habet pro objecto *eandem licentiâ ut substantiam judicio probabilis directo*; seu probabilitatem, aut probabilitatem de licentiâ pingendi die festo. Dixi autem *sect. 4.* Reflexitas velle, quod ut licitè pingam, necessarium sit judicium reflexum certum; ita ut hoc sit regula immediata operationis; ipsum autem judicium probabile, aut probabilius directum sit tantum regula objectiva: ego autem ejus judicii reflexi necessitatem negavi, & dixi operationem dirigi formaliter immediatè, & proximè ab ipso judicio probabilis directo; ita ut hoc sit regula formalis proxima operationis honestæ.

Tom. III.

Porro P. Eliz. nobiscum convenit in hoc, quatenus negat tale judicium reflexum, ut docet *lib. 3. qu. 2.* etsi ille hoc neget, quia putat impossibile; nos autem quia non necessarium; quapropter tantò magis stare debet nostræ responsioni. Demum recordari debemus falsum esse, quod sola lex æterna ut est in se, sit regula humanorum actuum; immò ipsa lex Dei ut est in nostrâ mente est regula, ut patet in invincibiliter errante; ita ut ipsum judicium invincibiliter erroneum, vel ipsum judicium directum, sive probabile, sive certum sit regula formalis proxima; ipsa autem Dei lex, ut subsistans ei judicio invincibiliter erroneo, aut certo, aut probabilis, sit regula objectiva, cui operationem conformare tenemur, aut possumus.

In formâ nego antecedens. Ad 1. probationem transeat antecedens, & nego consequentiam.

Ad 2. probat. nego antecedens, quod opinio probabilis non subordinetur legi Dei; eo enim ipso, quod est certò probabilis, est illi conformis. Ad hujus antecedentis probationem fateor legem Divinam in re esse unam; attamen ratio probabilis non subordinatur legi Dei præcisè tantum ut est in se, sed ut est in mente. Cum enim opinio probabilis A, favens legi sit eidem ut est in mea mente conformis; (eo enim ipso, quod opinio est certò probabiliter vera, eo ipso est conformis legi ut mihi tunc apparet) & opinio probabilis B, favens libertati contra legem non sit eidem legi Dei disformis; tunc enim lex mihi apparet non existere, (nota autem quod ea duo judicia nequeunt simul esse, sed tantum successivè) consequenter si stricte, & pressè loquamur, una ex dictis opinionibus est quantum apparet juxta legem; alia nec juxta, nec contra legem; hæc enim quantum apparet, non datur, lex autem non apparet non est lex, sed est juxta libertatem.

Ad 3. distinguo: Ratio probabilis abstracta est indifferens ad legem, & non legem, transeat: at ratio probabilis abstracta, non est quæ me dirigit ad operandum, sed est ratio probabilis, seu probabilitas concreta, & contracta ab hoc, aut illo judicio probabilis: ratio probabilis concreta per tale, vel tale judicium, nego antecedens: vel enim judicium probabile favet legi, & sic illud non est indifferens ad non legem, nam dirigit operationem representando legem: vel judicium probabile non favet legi, sed libertati? & hoc non est indifferens ad legem, nam dirigit operationem proponendo

M ij

non

non legem; & distinguo consequens: ratio probabilis ut sic non est regula, concedo; talis ratio probabilis, nego consequentiam.

N. 266. Ad 4. probat. patet tum ex modo, tum ex alibi dictis; dixi enim esse evidenter falsum, quod quilibet probabilior magis se habeat ad verum; alias cum utraque contradictoria sit probabilior, una uni, altera alteri, utraque magis se haberet ad verum. Licet ergo minus probabilis comparative ad probabiliorem appareat minus vera, & magis falsa, non ideo est minus vera, & magis falsa. Rursus licet minus probabilis respectivè ad probabiliorem appareat minus vera, & magis falsa, attamen comparative ad suum objectum, & considerata ut est in se, magis se habet ad verum, quam ad falsum; immo ad falsum nullo modo se habet; nam quod affirmat, aut negat, negat, aut affirmat, quia putat verum, & oppositum, quod est probabilius, putat falsum.

N. 267. Ad 5. dico, quod paritas horologii, ut sæpe dixi, non sit ad rem; arguens enim supponit, quod sicut motus solis, ut est in se, est regula, cui horologium, ut sit physicè rectum, conformari debet; ita à pari lex Dei, ut est in se, sit regula, cui iudicium, ut sit rectum, conformari debet; hoc autem est falsum. Addo 1. quod motus solis est patens, adeoque error horologii est evidens; non ita lex Dei dubia est patens, nec error opinionis in rebus incertis est evidens. Addo 2. quod licet arguens bene dicat, quod qui eligeret horologium aequè indifferens, ut ostenderet, ac non ostenderet solis motum, scienter erraret; at malè supponit nos dicere, quod eligi possit pro regula opinio indifferens ad verum, & falsum; immò quodcumque directum pro regula operationis eligatur, eligitur, quia idem iudicium directum probabile putatur verum; & quod omittitur, omittitur, quia tunc putatur falsum. Alter his argumentis

P. Teril. occurrit P. Teril. qu. 49. per totam de Reg. mor. cuius responsum est verum putem, mihi tamen mea magis placet, quia expeditior.

N. 268. Oppones 11. ex Palanco, qui est qu. 33. n. 6. rectè doceat, quod ad honestè formaliter operandum necessaria sit aliqua certitudo de honestate objectivà operis eligendi, quæ certitudo, ait n. 8. satis est, ut sit moralis, aut probabilis aliquando fallibilis; attamen n. 10. simul docet, quod hæc moralis, seu probabilis certitudo haberi non possit, quoties aequè probabile est opus esse verum, ac esse licitum; sed tantum quando in solidum, seu unice probabile est, aut lon-

gè probabilius est licitum esse, quam illicitum. Ratio est; quia moralis, seu probabilis certitudo de honestate operis unice habetur, quando motiva magis inclinant in honestatem, quam in operis inhonestatem; ergo ea probabilis certitudo solum haberi potest, quando operanti est unice probabile, aut longè probabilius opus esse honestum, quam inhonestum.

Sed contra 1. quia licet verum sit, quod N. aliqua certitudo necessaria sit ad honestè formaliter operandum, nempe certitudo de honestate formali operis eligendi, quæ certitudo satis est, ut sit moralis; falsum tamen est, quod necessaria sit aliqua certitudo de honestate objectivà; immò hæc in incertis implicat, nisi quis velit omnia sibi incerta, esse sibi objectivè certa. Secundo, quia falsum etiam est, quod moralis certitudo de honestate formali haberi non possit nisi per iudicium probabilis; nam ea certitudo moralis, seu prudentis ad non peccatum adhesionis inest cuique iudicio prudenti: ergo cum, per me, omne iudicium practicum certò probabile sit prudens, eo ipso illi inest certitudo de non peccato formali.

SECTIO VII.

Aliquæ illationes.

SUMMARIUM.

Non est impossibile, etsi non sit necessarium iudicium reflexum certum, n. 270.
Nulla repugnantia in hoc, quod opinio sit tantum probabilis, & dictamen de licito usu sit certum, n. 271.
Dictamen reflexum non dat certitudinem opinioni probabilis, dat huius usum, n. 272.
Opinio de licito usu minus probabilis videtur certa, à n. 274. ad 277.
Non tantum dantur prima principia ex terminis evidentiis, quæ non possunt probari, sed etiam principia immediate ex se probabilis, quæ non possunt, nec debent probari. Tale est, qui certò prudenter agit, non peccat &c. n. 276.
Nostra sententia de licito usu est saltem ipsi Probabilistis moraliter certa, n. 277.
Immo etsi hoc negetur, ipsa certò probabilis est exercitè certa de non peccato, ib.
Ut vitetur difficultas de necessitate iudicii reflexi certi; & de repugnantia ut directum probabile sit certum, melius est appellare ad reflexum certum de objectivà probabilitate, quam vel ad solum directum probabile, vel ad hoc ut unum certò reflexo de licito usu, & sequela iudicii directi certò probabilis, ib.
 Omnis